

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 1. Vtrum intellectus creatus poſſit eleuari ad Dei viſionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

re illi propriè, & magis propriè, quàm creaturis, quoad rem significatam: secus autem quoad modum significandi, qui competit creaturis, ex quarum perfectionibus Deum cognoscimus. 10. Nomina, quæ de Deo dicuntur, non esse synonyma: quia licet vnam rem simplicem significant: tamen eam significant sub multis rationibus, & conceptibus diuersis, quos de Deo formamus, per proportionem ad perfectiones procedentes à Deo in creaturas. 11. Nomina illa, quæ sunt Deo, & creaturis communia, vt esse Spiritum, esse Intelligentem, Iustum, Sapientem, &c. non dici vniuocè de vtrisque, neque purè æquiuocè, sed analogicè, secundum analogiam creaturarum ad Deum. 12. Nomina quæ metaphoricè tantum Deo conueniunt, prius dici de creaturis, à quibus metaphoricè transferuntur ad Deum: sicut ridere prius dicitur de homine, quàm de prato. Quæ verò propriè illi conueniunt: magis propriè de ipso dicuntur, quàm de creaturis, quoad rem significatam, non quoad modum significandi, ob rationem supra dictam. 13. Nomina, quæ important relationem ad creaturas, vt esse Creatorem, & Dominum, dici de Deo ex tempore, non propter aliquam mutationem illius, sed per mutationem creaturæ. Ex eo enim quòd hæc in tempore creatur & existit, dicitur Deus illius Creator & Dominus. 14. Hoc nomen, *Deus*, significare naturam diuinam, licet ab aliqua eius operatione desumptum sit, nempe ab vniuersali rerum prouidentia: & non posse communicari creaturis, nisi secundum falsam opinionem, & analogicè: sed esse Dei maximè proprium, quia significat ipsum esse, & ipsum pelagus substantiæ infinitum, & esse in præsentia, sine præterito, vel futuro. Cum denique intellectus noster Deum, licet re ipsa simplicissimum, cognoscat sub diuersis rationibus: multas de illo propositiones, affirmatiuas veras formare potest. Hæc D. Thom. quorum aliqua in ipso textu satis perspicua, & facilia sunt. Reliqua sequentibus sectionibus examinabuntur.

SECTIO I.

Utrum dicitur, creatus possit eleuari ad Dei visionem?

CONCLUSIO affirmatiua est de se, de apud omnes Catholicos. Probat primò ex Scriptura, vbi Deo visio tanquam merces proponitur & promittitur, 1. Ioan. 3. *Smiles es erimus quia videbimus eum sicuti est.* 1. Corin. 13. *Videmus nunc per speculum & in ænigmatibus: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte; tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Item Matth. 5. *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.* Et Ioan. 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego manifestabo ei meipsum.* Videri potest Vasq. disp. 37. c. 5. vbi hæc loca diligenter expendit. Probat secundò ex Concilijs & Patribus, à quibus eadem veritas clarissimè traditur: vt ab Euaristo antiquissimo Summo Pontifice, epist. 71. decretali; & à Benedictio XI. Extrav.

Benedictus, vbi ait, iustos post mortem videre diuinam essentiam immediate, clarè, & apertè se illis ostendentem. *Ibidem*, de vltima nempe illam beatam, facialem & intuitiuam vocat. Item à Concilio Florentino in literis vniuersis, vbi definit beatas animas clarè intueri Deum trinum & vnum, sicuti est; damnatque errorem Armenorum, & aliorum, existimantium Angelos & Beatos videre tantum eminentem quandam lucem, ex diuina substantia resultantem; ideoque dici videre Deum non in se, sed in lumine illo, vt sol in suo splendore cernitur. Idem denique tradunt SS. Patres, August. lib. 4. de Genesi ad literam, cap. 23. Dionysius de cœlesti hierarchia cap. 4. Gregor. 18. Moral. cap. 38. & alij.

Tertiò, D. Thomas q. 12. a. 1. in corp. ad idem confirmandum rationem hanc naturalem adducit. Quoniam, inquit, omnes naturaliter appetimus, visis Dei effectibus Deum videre, Appetitus autem naturaliter non est ad impossibile: ergo &c. Confirmatur, quia non datur pondus naturale ad impossibile: neque omnes homines naturali

1. *Deus videtur potest à creatura per gratiam.*

2. *August. Dionys. Gregor.*

3. *R. Thom.*

Benedict.

Florent.

August.

Dionys.

Gregor.

R. Thom.

ANTONIO
DEUS
VI

D. August.

instinctu immortales & beati esse vellemus, nisi esse possemus, ut ait August. lib. 4. contra Iulianum cap. 3. longè post initium. Circa quam rationem D. Thomæ disputant hic aliqui, si tunc in nobis appetitus naturalis Deum videndi?

Appetitus est duplex: innatus, & elicitus.

Pro quo nota primò, duplicem esse appetitum: vnum innatum, alterum elicatum. Innatus dicitur & applicatur per comparationem ad elicatum. Est autem elicitus, actus voluntatis aut appetitus animalis, quo desiderat, vel inclinatur ad aliquod bonum, verum vel præsumptum. Innatus autem est inclinatio rei cuiuslibet ad aliquod bonum & sibi conueniens; inclinatio, inquam, non per modum actus secundi, ut appetitus elicitus; sed per modum actus primi, id est, tantam potentiam vel capacitatem agendi, aut patiendi, vel recipiendi. Dixi autem, ad aliquod bonum & sibi conueniens, ut agenti scilicet, vel patienti, aut recipienti: quia sicut appetitus elicitus non est inclinatio ad malum, sed ad bonum dumtaxat, verum, aut præsumptum: ita neque innatus est. Quare illum nimis extendunt, qui dicunt esse potentiam agendi aut patiendi vniuersaliter, id est, respectu cuiuscumque quod potest agere, aut pati: ex quo sequeretur intellectum creatum appetere errorem; & voluntatem creatam appetere peccatum; & Angelum appetere annihilationem aut damnationem, quam potest pati; & accidens appetere separationem à subiecto; & alia huiusmodi: quæ puto esse absurda.

Appetitus innatus naturalis est tantum circa bonum naturale.

Nota secundo, appetitum innatum, ut dicitur propriè naturalis, debet esse circa bonum quod sit possibile naturaliter: id est, quod res ipsa possit agere, aut recipere, solis viribus suis naturalibus, vel aduata ab alijs causis naturalibus, & eiusdem ordinis, cum solo Dei concursu generali: respectu enim aliorum bonorum quæ agere aut obtinere non potest, nisi eleuetur supernaturaliter, appetitus propriè loquendo debet dici obedientialis: sicut ipsa potentia actiua, vel passiua, circa huiusmodi bona (quæ est idem re ac ratione quod iste appetitus circa eadem) vocatur propriè loquendo, potentia obedientialis, quo nomine significatur in recto, res quæ potest eleuari: id est, vis illa inchoata & innata, quæ est res ipsa potens eleuari. Connotatur verò auxilium supernaturale, & causæ superior, cui debet subijci, & à quâ debet eleuari & compleri supra naturam debitam. Et quidem aliter appetit anima Christi vniuersalem cum corpore, aliter cum Verbo. Et aliter appetit natura Petri hypostasin Verbi, cuius est capax obedientialiter, aliter propria & connaturalem substantiam.

Appetitus naturalis elicitus duplex.

Nota tertio, appetitum elicatum posse dici naturalem dupliciter. Primò, ex eo solo quod solis viribus naturalibus elici potest. Secundo, quia insuper est de bono naturaliter possibili. His prænotatis facilis est questionis resolutio. Dico itaque primò, homines naturaliter appetere Dei visionem

appetitu elicito, priori sensu accepto: quia, ut rectè ait sanctus Thomas quæst. 12. art. 1. homines naturaliter, visis effectibus mirabilibus, desiderant videre causam. Itaque visis Dei effectibus mirabilibus in hoc vniuerso, desiderant naturaliter videre Deum ut eorum effectorem. Sicut autem viribus solis naturalibus possunt videre illos effectus, & cognoscere Deum esse illorum causam, ut docet Apostolus, Romanorum primo, versu 20. ita possunt ipsi viribus elicere desiderium videndi Deum tam mirabilem rerum artificem. Hic tamen appetitus elicitus non est naturalis posteriori sensu: quia de fide est, visionem Dei non esse nobis naturaliter possibilem. Neque etiam potest esse proportionatus dignitati obiecti, vel satis efficax ad finem illum obtinendum, apponendo quæcunque media necessaria, & superando quæuis impedimenta. Videri potest Herice disputat. 38. præcipuè capite 6. vbi fusè hac de re disputat.

Homines naturaliter appetunt videre Deum appetitu elicito.

Dico secundo, propriè loquendo non esse in nobis appetitum innatum naturalem ad Dei visionem: sed tantum obedientialem. Ratio est, quia licet à natiuitate nostra & ex entitate naturali ipsius animæ, habeamus vim aliquam ad efficiendam & recipiendam Dei visionem: illæ tamen non est huiusmodi, ut possit eam attingere solis viribus naturalibus, vel à concausis tantum naturalibus adiuua; sed eget Deo supernaturaliter eleuante, vel per seipsum, vel per lumen gloriæ: ut partim liquet ex supradictis, partim inferius magis explicabitur.

Non CR in nobis appetitus innatus naturalis ad Dei visionem.

Disputat secundo nonnulli Recentiores, hoc loco, An ratio D. Thomæ sit efficax & demonstratiua, vel probabilis tantum? Efficacem esse affirmat Vasq. in dubit. circa artic. 1. quæst. 2. Sed contradicunt Suarez, Bañes, Caietanus, & alij, quos refert & sequitur De Salas 1. tractatu 2. disputatione 12. sectione 4. nec immerito. Cum enim, ut iam diximus, duplex sit appetitus ad formam aliquam: innatus scilicet, siue naturalis, qui est ipsa potentia actiua, aut passiua; vel aliter receptiua: & elicitus, qui est desiderium boni cogniti, veri aut falsi? Si sermo sit de primo, tam est obscurus illi appetitus respectu visionis Dei, quam est obscurum, visionem Dei esse nobis possibilem, & humanum intellectum esse in potentia ad illam habendam. Si autem de elicito: ille ad impossibile, ex præsumptione falsa, esse potest. Desiderium verò naturale non est aliud, quam ad Deum cognoscendum quantum cognosci potest secundum naturæ capacitatem, quæ nobis non est manifesta. Quanquam ex eo quod desiderium Dei videndi sit valde commune inter homines ex vi naturalis rationis; quodque visionis possibilitas sit valde verisimilis, ut mox patebit, potest hinc peti argumentum verisimile. Desiderium enim generaliter ipsa

Vasquez;

per genus humanum, & persuasiones similiter uniuersales, nulli aliunde rationi cognitæ repugnantes, iure præsumuntur esse veræ, & esse participatio quædam diuini luminis intellectui, iuxta illud Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Et hoc videtur D. Thomæ intendere.

Sed quamuis ratione naturali non possit demonstrari aut conuinci efficaciter, possunt tamen rationes apparentes in contrarium solui. Potest item probabiliter id suaderi, tum ratione D. Thomæ allatâ, tum quia primò euidentis est, Deum posse cognosci à nobis, quanquam confusè, tamen scientificè quoad existentiam, & pleraque attributa. Et quamuis hæc cognitio non sit intuitiua: tamen secundò constat intellectum creatum esse capacem alicuius notitiæ intuitiue, vt experientiæ sensibilium externorum, & nostrorum actuum interiorum. Tertio, est euidentis, etiam naturaliter, Deum esse summam virtutis, & posse suâ omnipotentiâ confortare creaturam, supra id quod sola possit. Quarto, constat euidenter Deum esse visibilem absolute, saltem sibi alioqui valde imperfectus esset. Vnde non repugnabit visio creata Dei præcisâ rationis visionis. Ex quatuor verò capitibus superioribus verisimile fit, posse Deo suppetere media quibus nos ad illam eluatur: cum in hac visione nulla alioqui implicantiâ nobis appareat. Dixi verisimile: quia licet non videamus implicantiâ, non sequitur non esse. Quanquam Dei omnipotentia, vt iungenda intellectui, tollit verisimiliter suspicionem implicantiæ.

Contra conclusionem obijciuntur primò duo genera testimoniorum Scripturæ; quorum priora affirmant Deum esse inuisibilem; posteriora narrant Deum à Iacob, à Moysè, & aliis visum fuisse facie ad faciem, ore ad os, & non per ænigmata & figuras: cum tamen visus tantum fuerit in aliqua similitudine corporæ. Vnde infirmitur Scripturæ testimonia similia, quibus probauimus Deum à Beatis visum in intuitiue sicuti est. Respondeo, priora ita intelligenda esse, vel de corporæ visio, quæ absolute impossibilis est, vel etiam de intellectu naturali impossibili intellectu creato. Posteriora verò non parum obediunt, nisi sequentes circumstantia omnem ambiguitatis suspicionem adimerent. Prima, quod Scripturæ locis allatis, non tantum visatur verbis, ore ad os, facie ad faciem, & non per figuras & ænigmata: Sed addat visum in a Beatis sicuti est, 1. Ioann. 3. & tunc cognitum iri sicut ipse cognoscit, 1. Corinth. 13. saluâ tamen disparitate comprehensionis, de qua dicemus sect. 7. Secundo, quod loca in initio allata ex Matth. 5. & Ioann. 14. & his similia, in quibus Dei visio absolute promittitur, continent pactum & præcipuam promissionem diuinam. In pactis autem & contractibus, verborum ambiguitas bonæ cuique & prudenti caueda est. Quare dici non potest, quod verbis illis signi-

ficeretur tantum optima & perfectissima cognitio, qualis in nobis de Deo esse potest, licet non clara & intuitiua. Deus enim vitæ que falleret nos, & verbis abuteretur sine ratione; cum non desint alia verba quibus id significare posset. Tertio, vt loca de Iacob, de Moysè, & similibus, intelligantur metaphoricè, cogunt alia loca Scripturæ, quibus significatur, Deum à nullo homine in vita mortali clarè visum fuisse: *Non videbit mortuus & viuet*, Exod. 33. *Deum nemo vidit unquam*, Ioann. 1. & alia id genus: præter circumstantias eorundem locorum, in quibus metaphora satis insinuat. At in aliis secus est. Nihil enim ad metaphoram cogit: & oppositum suadet tum verborum vis & proprietates per se, tum ratio promissionis, & præcipui fœderis diuini, in illis expressa. Quare merito in eum sensum sunt intellecta ab Euaristo, Benedicto XLI. Florent. Concl. Dionys. Gregorio magno, citatis supra in 1. & à D. Augustin. in quæstiunculis de S. Trinitate, in fine tom. 3. & lib. 20. de Ciuit. cap. 29. aliisque locis, Clemen. Alexandr. lib. 5. Strom. non longè à princip. Cyrill. Hierosol. catech. 6. aliquantò post initium; Epiphani. heresi 70. & ab aliis Patribus.

Secundò, obijciuntur obscura quædam testimonia SS. Patrum, Chrysostomi, Theodoret, Theophylacti, & aliorum, quæ negare videntur, Deum, sicuti est, in se immediatè clarè videri posse. Respondet, Chrysost. & alios Patres, contra Anomæos disputantes, negare tantum visibilitatem quam illi adstruebant, comprehensiuam scilicet, vel passibilem virtutis naturalibus: vt bene exponit D. Thom. quæst. 12. art. 1. ad 1. licet interdum amplificatoriè loquantur, præsertim Chrysost. & hanc limitationem interdum non adhibeant. Vide loca Chrysost. nonnatisim, & aliorum Patrum in fauorem conclusionis nostræ, itemque locorum difficilium, quæ apparenter illi aduersantur, interpretationem apud Suarez lib. 2. de attrib. cap. 7. num. 15. Fazolum quæst. 12. art. 1. sub 3. & 4. Valent. quæst. 12. p. 1. De Salas tract. 2. in 1am. 2. disp. 4. sect. 1. Valentin. Herice disp. 36. cap. 2. & 3. qui omnes exemplo D. Thomæ, Chrysostomum & alios in bonum sensum explicant, consultius quàm Vasquez, qui disp. 37. cap. 2. & 3. Chrysostomum aliisque plures è Patribus errasse contendit tam communiter, & tam apertè contra Scripturæ sensum: cum tamen in eis nulla sint verba, quæ piam aliquam expositionem non admittant, quæque ex aliis eorundem verbis lucem veritatis accipere non possint: tamen quædam durius protulerint: quia mos Patrum fuit vt contra hæreticos disputantes, in oppositum aliquantum deflecterent.

Obijciunt tertio, inter obiectum & potentiam debet esse proportio. At inter Deum, & intellectum creatum non est; cum Deus sit infinitus, intellectus sit finitus: Ergo, &c. Item Deus non potest videri in se, nisi eius infinitudo videatur, quæ illi est essentialis: &

7
Quid sit
ratio
naturalis
cuius a possi
bilitatem
visionis
Dei?

8
Prima ob
iectio ex
Scriptura.

Verba Scri
pturæ quæ
promittunt
Dei visio
nem, sunt
proprie in
telligenda.

Euarist.

August.

9
Secunda
obiectio ex
Patribus.

Patres ne
gant tan
tum Deum
posse con
prehendi.
D. Thom.

Suarez.
Valencia.
De Salas.

10.

Tertia ob
iectio ex
ratione.

nisi Deus comprehendatur, cum sit simplicissimus. At infinitudo non potest videri ab intellectu finito & Deus incomprehensibilis est, ex Concilio Lateran. cap. Firmiter. Ergo, &c. Tertio, Deus non potest videri nisi visione infinita, quia quod perfectius est obiectum, eod perfectior est eius visio. Deus autem est obiectum infinite perfectum: & quomodo- cunque videatur, ut Deus, videtur, ut excedens infinite quicquid est creatum aut creabile. At intellectus humanus, aut Angelicus, non est capax actus infiniti. Quarto denique, fieri nequit ut intellectus humanus, vel Angelicus, Deum videat, nisi producat actum vitalem internam vi per quem videat Deum: neque potest talem actum producere sine facultate quadam naturali: unde sequitur, visionem Deum fore in se naturalem quoad substantiam, quia secundum illam fiet a principio vitali naturali, nempe ab intellectu humano, vel Angelico. Atqui falsum est visio- nem Dei esse actum naturalem quoad sub- stantiam: etenim actus ille non tantum vires naturales excedit, quoad modum quo fit: sed etiam quoad substantiam & entitatem suam, quae secundum suam specificam rationem est talis, ut neque ipsamet, neque similis in spe- cie, a causis naturalibus cum generali Dei concursu, vel effectiue, vel dispositiue, suffi- cienter attingi possit aut exigi.

II. Quae pro- portio re- quiritur inter obie- ctum & po- tentiam?

Ad primum Respondeo cum D. Thoma quaest. 12. art. 1. ad 2. inter obiectum & po- tentiam debere esse proportionem, id est, ha- bere adinam, & vim sufficientem ad perceptio- nem: at non proportionem certam, immen- surationis secundum quandam certum ex- cessum, defectum, aut adaequationem in per- fectione. Alioquin nec Deus, utpote infinitus, posset vllum obiectum finitum cognoscere, defectu talis proportionis entitativae: nec a nobis ipse cognosci posset, ne quidem ab- stractiue, defectu eiusdem proportionis.

Deus po- test videri in adaequa- te.

Ad secundum Respondeo, non esse necessa- rium, ut qui Deum vident, videant totam eius infinitudinem adaequate, neque ut totaliter ipsum cognoscant, aut comprehendant. Ete- nim aliquid, licet simplex, cognosci potest, etiam intuitiue, quamvis non cognoscatur totaliter, & quantum cognoscibile est. Sicut oculus cognoscit albedinem intuitiue, at non eius dependentiam immediatam a Deo vel a subiecto: & intellectus percipit suos actus, & actus voluntatis, intuitiue secundum quid, saltem quod esse, non quoad alia multa, li- cet a parte rei indistincta.

12. Visio Dei non est in- finita per- fectione.

Ad tertium Respondeo, negando antee- dens: ad cuius probationem dico, obiecti perfectioris perfectionem esse visionem: sed non eodem excessu, neque pari perfectione, quae obiectum superat, alia obiecta se infe- riora: neque excessu arithmetico, & avon- tineat formaliter perfectiones omnium vi- sionum inferiorum, & denariis continet no- tum unitates, & linea centum pedum con- tinet nonaginta: sed excessu tantum geome- trico, quo pacto homo excedit perfectione

infinitas species brutorum possibles. Adde, eodem argumento probatum iri non posse, Deum a nobis cognosci abstractiue, & ama- ri hac in vita: quod tamen evidenter est falsum.

Visio Dei est super- naturalis, licet fiat concurren- te potentia vitali natu- rali.

Ad ultimum Respondeo, visionis actum, utpote vitalem, exire quidem ab intellectu: non tamen ut principio naturali, sed ut po- tentia obedientiali, subordinata speciali & supernaturali auxilio, quae potentia est ali- quo modo naturalis, quatenus innata substan- tia naturali: dicitur tamen supernaturalis, se- cundum ordinem quem habet ad effectus su- pernaturales, & ad causas quarum concursu indiget, ut consequatur tales effectus. Vel se- cundo responderi potest, exire quidem a principio naturali, non tamen ut operante naturaliter per vires solas naturales adiutas tantum a causis sui ordinis, & Dei concursu generali: sed ut operante supernaturaliter, & elevato per superiorem causam, & specia- lem Dei concursum, illi potentiae incom- pletae, atque imperfectae, non debitum.

SECTIO II.

An creatus intellectus Deum videre possit sine lumine gloriae, vel sine spec. impressa?

Conclusio: si Deus videatur ab intel- lectu creato, non est simpliciter necessa- rium lumen gloriae creatum, licet re ipsa de- tur: nec species impressa Deum clare reprae- sentans, quae re ipsa non datur. Prima pars est Maioris in 4. distinct. 49. quaest. 1. Capreoli, Paludani, & Argent. ad eandem distinct. Mo- linae quaest. 12. sic. 5. disput. 1. Suarez lib. 2. de attributis, cap. 16. aliorumque plurimo- rum. Quod non tantum intelligunt de intel- lectu absolute possibili, verum etiam de hu- mano & Angelico iam existente. Ratio eius- dem partis est, quia lumen gloriae creatum & habituale ideo solum requiritur, ut Deus suppleat vim efficiendi, quae deest intellectui de se insufficienti ad tam nobilem actum. Deus autem potest illam supplere per seip- sum, concurrendo maiori & speciali auxi- lio, sicut re ipsa supplet defectum intellectus & voluntatis ad actus supernaturales fidei, spei, & charitatis, quando per illos disponi- mur ad habitus recipiendos. Neque enim tunc procedunt ab habitibus ipsius, cum hi natura posteriores sint, & illos veluti disposi- tiones in subiecto praesupponant. Confir- matur, quia Deus, cum sit omnipotens, ha- bet vim aequivalentem per se solam cuiuslibet virtuti creatae, potestque illam supplere: nihil forte sit imperfectio, & implicancia in suppletionem aliqua, qualis hic nulla osten- ditur.

13.

Maior, Argentin. Molin. Suarez.

Potest vi- dere Deus sine lumi- ne gloriae creato.

Neque his contradicit Concilium Vienn- cum damnat Begardos, aientes animam con-

14.